

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reden und Arbeiten der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420, 1-4

Orationes in Marchio-Badensis Societate Latina ab ordinariis h. soc.
solidalibus habitare - Cod. Karlsruhe 3420,2

Hebel, Johann Peter

[Karlsruhe], 1772-1776

[Posselt, Ernst Ludwig]: Pracopuas veterum ac recentiorum philosophoram
de virtute nationes in oratione explicavit

[urn:nbn:de:bsz:31-99834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99834)

Præcipuas
 Veterum ac recentiorum Philoſophorum

De virtute notionem

in oratione

explicavit.

Ein. Lud. Doſſelt.

3248 I O r

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to be organized into several lines.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to be organized into several lines.

Fragment of handwritten text visible on the right edge of the page, including words like "Grav", "illis", "et", "qua", "nam", "principi", "telliger", "suis", "contem", "ritatem", "diligent", "haus", "est", "quis", "dominis".

Director maxime Spectabilis,
Sodales honoratissimi!

Gravem esse ac cognitione dignissimam
illius philosophiae partem unde recta
vitae ducenda est conformatio, lo-
cum: Quodnam tandem verum et genui-
num dici queat bonarum actionum
principium? nemo erit tam parum in-
telligens qui perspiciat, si nihil om-
nino praestantius, nihil homini dignius
fingi posse reputaverit; quam in eorum
contemplationem erigere mentem; quae
virtutem ipsi exhibent pulcherrimam, ama-
bilissimam, divinam. Etenim si magna
laus est, sicut est, alius non mi-
nus quam suae felicitati studere, cunctos
hominum fraterno complecti amore, cui

l

num ad quavis praeclara efformari
at majori certe, quid cum scripta veri con
stantium sit, scitari, bona amplius
crepeter, scitari, ad sapientiam
cui agendorum normam - cuncta re
ferre, egregiusque moribus ita affe
ctum, ut - licet ab illis discedendi
facultas sit - non tamen divellis
nos spernamur; sed multo laud du
biti maxima naturam et indolem va
statis consideratus indagare, venusta
ten ejus ac pulchri ludnem, vividi
no colore descriptam oculis velat sub
jicere, ad rapiendas atque instauran
das in ejus admirationem omnium
mentes, demonstrare: bene solum
ad bene agendum valere; quod officie

tu optine, si neque praemas, nec praemia
affectus, honores, imitationem, aliamve
quam cunctae rem tam mirum in modum
viri suas exserere posse, ostendetur. Sed
quid em poenarum atrocitate obtineri la-
belis sine largiri quod actionis nostrae de-
coris extant pro se ferant spicem, neque ullum
infligamus securitati publicae violamus. Ille vero,
qui metu unice proposito a vitis desistit, nonne
eo tantum usque cavet dum manifestatum iri
putat scelus, securum autem se se prospiciens,
causae ad ingenium volat? Nonne ad id fastigi-
clatus, ut ultra poenarum memoria subductus
esse videtur, despiciet, contemnet, dirumpet cor-
- quo alii flagitiosorum tenentur - vinculum?
Quid? quod tantum abest ut ex eo fonte actiones
derivari quam egregiae, ut potius nimis suppli.

riorum gratias in contrarium, eundemque
longe. Insuper abeat eventum. Major
ad hoc praemiorum vis esse videtur. Perpon-
dere officio, interno perfundi gaudio, ac
frui tranquillitate, haec certe sunt, haec an-
ticipissima, quae cultorem virtutis indefessum
manent, praemia. Sed tamen cavendum est
ne existimet quospiam praesentissimum
atque apertissimum quancunque praeclearam
actionem sequi praemia. Est aliud vero
hominum genus ac molle, quod studio suo
quidem aliquamdiu aversabitur, verum,
quotiescunque variose congestae orationis
adparata laborioso, varioque eloquen-
tiae artificio patenti foelero foelissimam
imaginem conspicendam praebueris, se
effusio ac desiciente rapta eadem
recusio illud amplectitur aviditate.
Hicque vero etiam bonorum verum illud
dici potest bonarum actionum principium

Nonne enim infestus clamor obstruato,
uram, qui famae ac existimationi meae
insidiantur, debilem ac infirmam vocem
eorum, quibus curae cordi que est virtus,
longe superabit? Exempla in annum
quidem hominis altius defendunt. Sed neque
tristi quodam fato accidere potest ut in per-
niciosa flagitiorum incidam manus, ut
i, quibus proxime sum constitutus, vitis
duces mihi essent? Omnia haec infirmi-
tate laborant. aliud itaque famulo atque
constantius et altissimi defixum radicibus
his circumspiciamus necesse est. Bonorum
act. primo. quod nullum profecto est
nisi virtus, omnium rerum pulcherrimo
dignissimaque amore - qua non po-
tuit mortalibus a numine mox maris dei.

Thema

Hec ratione ad dictus, praecipuas veterum
ac recentiorum philosophorum de
virtute notiones comparatas vobis,
benigno auditibus, exhibere institui.

Ita vero procedet oratio mea ut

Primo: notiones veterum philo-

sophorum recenseam,

Deinde: Illas recentiorum subiungam.

Sars 1ma.

Tam inde ab antiquissimis temporibus
ad unice operam dederunt, qui eas phi-
losophiae partis studio tenebantur, qua
de recta vitae conformatione praecipitur.
Quippe nihil utilius, nihil prae-
stantius, nihil homine dignius fingi
posse intelligenter - et, quatenus vera
sit indoles ac natura virtutis, confide-
re, ut in eis indagarent, aliosque perquirerent.

Solones quibus eam explanare, atque
elegantia in luce collocare animum
inductant, proati systematis facies, dicitur
"fas, si ad lenitioris iudicii normam
retuleris, in unam omnes abeunt.

Stoici, cuius torum fere soli,
eam consummatae virtutis imaginem
exprimere videntur, quae supra humanae
incommutabilitatis sortem profusa naturamque ex-
cedens, in neminem mortalium cadit. Equis
enim est ille sapiens ac virtutis
cultor, qui, extra fortunae regnum sub-
"ductus, casibus aliorum, diis que simili-
"bus in ipsis, inter tormenta et aequales
beata perfruitur vita? Qui non ab omni
modo voluptatis sensu vacuus sed animi
quoque perturbatione prorsus expers

Solus liber est? solus non exsul & plus
arbitrari sui? Qui nihil optat, nihil
Desiderat, nihil expavescit? cui
nihil donare, nihil cupere quisquam
valet? Qui mortis dolorique
contemptor. se ipsum e vita, si
"sic ita ferat; edocet; magis ampliusque
vitalis horum sibi apertius? Et
"quis, inquam, est ille sapiens cuius
"imaginem elegantissime expressit Ho-
"ratius; cui, quisquis Ausoniae orbi
"nae modis delectatur, cum voluptate
"aures praebet, canenti:

Iustum et tenacem propositivum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quiescit serena: neque
des

Dux iniquitatis scabidus adriac
Nec fulminantis magna sonis manas,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.

Alia nunc se mihi offert veteris
cujusdam Philosophi De virtute ratio
ea nempe Aristotelis qui in medio
"tate ipsam ponit sine medio inter duo"
"rum vitiorum extremas, quorum unum in
excessu peccat, alterum in defectu. Hac
ratione illum qui alienae non minus
quam suae felicitatis amans est bonum
dixerim quoniam medium tenet inter duorum
vitiiorum extremas, levitatem videlicet; quae
quidem ad benefaciendum facilem se ostendit
sed magis instinctu quodam quam adhibita;
mente et consilio in hoc fertur ut ferat
"tatem quae, quamvis miseriam aliorum

videat, audiat lamenta, querelas, exultus
idem tamen fit quasi nihil videns, nihil
audiret. Eundem in modum inter gra-
uissima referendum est vitia nemo in du-
bram vocabit eos, qui errore quodam occu-
rati - de rebus ad religionem spectantibus
utroque in humano iudicio profectis rem-
ota sunt sicut ac nos sentiunt, maledictis
infectari, prohibis omnibus vixere, ac super-
stitionis comite perpetua, crudelitate
ferro et flammis armata, in ipsorum
humanoque Deo iniquitate litare.
autem ne hoc boni viri spe dixerit facile
quispiam peruersas illorum opiniones
saluis manare pati ac verae doctrinae
damnum inferre maximum. Medius
inter incidet, recti veritate cultor
qui tantum abest ut in albertus

virtu' reprehensionem cadat ut potius
veritas veritatem mentibus ipsorum
abque infirmit.

ad aliam nunc progredior de
virtute notionem quam Plato exhibet,
quam - quae sapientiae praestanda, in
"dorem qui navi voluisse videtur. Vir
ait ille est virtus character atque
effi. quae est in Deo, quae in Deo est, sed
in hominis animo impressa ad bene agendum
nos dirigit. Nihil definitione hanc
verum cogitari posse, quis non videt?
nihil sublimius eadem, nihil quodani-
um hominis evocet magis atque velle
quis non intelligit.

Ex intellecta Summi Numinis

- primo veritatem omnium principio-
eae quoque notiones eaque praecepta
duccenda sunt; in quibus omnis compo-
sitis vitae nostrae ad moralem doc-
trinam adeoque bonam malumque
actionum profectum est.

DEUS principium est virtutis
mortalium; quae, quanquam suis quo-
que laborat defectibus; tamen imperfecto
quodam modo summam, immortalem, con-
summatissimam refert, quae unice
in Numen cadit.

Fidoles ac natura virtutum
actu et fortiter consistit. Ad magnam
eius amabiliissimam ea delinere
venustate ut oratio. Tua non minus
fulget nitore, quam dignitate

substrata, mox efflorescat bellissimo
"nam verborum copia, plurimis sententiarum
"hanc lumenicis distinguitur, Nam
ipsae dicantur tibi illam videantur;
quandiu tamen solis continetur content
"plationibus quam diu intelligi tur magis.
Quam sententiarum in pectus esse
"nec non valet, adeoque nulla est."

Paro II^{da}.

Restat nunc ut eorum, quibus
recentior aetas effloruit, Aristoteli
"rum de virtute rationes paucissimas
attigam, quae, prout intellectui magis
lumen accendere, vel clarius ac evidentius
percipi posse, vel ubertate pollere in

« signiori visae sunt. Discrepant
invidem. Quosque virtutes inderem
et virum nostrarum natura deri
« vasa animum inderimus, planum
nobis. fuit in interna vi mentis
« fitam esse.

Animi quidem vis non fuisse
« tiam mentis, sed inclinationes, prope
« siones, motus, ut quam plurima quam
« paucis sermo vobis exprimam, omnem
« ipsius agendi facultatem designat.

« vis nihil aliud hic signi-
« cat nisi firmiter ad alterutrum
« propensionem ac directionem.
« Fac eam quae animo nostro infidet
« agendi facultatem secundum integritatem

"columnaque statumen aequis
 "libris esse; quod veram illius et
 "fortiorem directionem non detrahunt,
 "sed, si malatque tollitur, in propo-
 "sitionem quantam transit quam
 "vin appellare consuevimus, quae
 "idcirco inerna dicitur, quod
 "plurimae, hoc aequilibrium tollere
 "valent causas, quas nequaquam vir-
 "tutem vitiumve nominaveris.

S.

Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines across the right half of the page. The ink is very light, making the words difficult to discern.